

SLOVENIJA

Uredništvo: Ljubljana, Wolfova ulica št. 12

Ljubljana, 8. marca 1935.

Upravništvo: Ljubljana, Wolfova ulica št. 12.

Naročnina četrletno 15 Din,

za pol leta 30 Din,

za vse leto 60 Din.

Posamezne številke 1.50 Din.

Za inozemstvo celoletna naročnina 90 Din

Poštočerkovni račun

Ljubljana št. 16.176

Rokopisov ne vračamo.

Oglasi po tarifu.

Tiska tiskarna Makso Hrovatin v Ljubljani.

Proti separatističnemu nacionalizmu

II.

Vprašanje naše mladine.

Gospoda I. C., »Pohodovega« uvodnikarja, vznemirjajo neki pojavi med našo visokošolsko in srednješolsko mladino. Ta mladina je baje zašla na kriva pota in to po krivdi prejšnjih strank, od katerih se je ena za mladino premalo brigala, druga pa jo je izigrala v politične separatistične namene. Danes se je strup slovenoborstva zajedel tudi že med napredno mladino. Mladina hodi čedalje bolj svoja pota in se usmerja vedno bolj na levo.

Tako preprosto si predstavlja g. I. C. vprašanje naše mladine. Te vrste obtožb pa so stare, kakor je star svet. Nikjer se ne dotikajo niti enega živega problema. Obupno je, kako malo razumevanja ima večji del starejšega pokolenja za težave in težnje mladine. Nič pozitivnega ne vidijo v njenem delu in prizadevanju. Da je bil idejni prelom s političnimi izročili pri nas nujen in se mladina ne ogreva za staro igro: tu liberalci — tu klerikaleci, temu pač tudi g. I. C. ne bo ugovarjal, a ni mu po godu, da mladina odklanja enako umetno ločitev v nacionaliste in internacionaliste, da gleda na narodno vprašanje s svojimi očmi in da obstaja zanjo tudi nekaj takega, kakor je slovensko vprašanje.

Prejeli smo iz vrst mladine nekaj dopisov kot odgovor na članek g. I. C. Žal jih ne moremo priobčiti. Njih smisel pa se sklada z našim gledanjem na položaj.

Nikdar si morda ni mladina tako kot danes želela resnih svetovalcev in voditeljev, ker hudo in težko je v tej dobi, ko si mora poleg skrbi za golo življenje še sama z muko in naporom iskati pot iz zamotanega položaja in idejnega kaosa na svetlo. Kjerkoli bo našla prave prijatelje, se jih bo z veseljem oprijela. Tóda kaj ji nudijo tisti, ki jo najbolj obtožujejo? Besede, nič kot besede, katerih zvok je prazen, kamen namesto kruha, formule in gesla namesto odgovora na pereča vprašanja.

Zamislimo se vsaj malo v položaj resnega dela naše mladine. Nešteto vprašanj jo vznemirja, pred

seboj vidi vso zapletenost narodnega, političnega in gospodarskega življenja, socialno bedo čuti na lastnem telesu. Zgledov prave značajnosti, močasti, borbenosti med starejšim pokolenjem malo ali nič. Vsiljene avtoritete so ji zoprne. Slavospevom na razne vodnike verjame tem manj, čim bolj so vsiljivi in pretirani. Večne neskladnosti med načeli in dejanji pri starejšem pokolenju so jo morale napraviti kritično in nezaupljivo. In tej mladini naj nacionalizem, kakor ga prodajajo in ponujajo »Pohod« in drugi nacionalistični listi, nekaj pove in pomeni! Naj ji nadomesti vse druge ideale, ki bi jih morali tej mladini dati? Ali ni prav ta nacionalizem s svojim površinskim gledanjem na naša najtežja vprašanja, s svojim nerazumevanjem za naše najgloblje skrbi nar. čuvstvanju mladine najbolj nevaren, ali ne vrše naravnost prepotrebno nalogo tisti, ki venomer poudarjajo, da nima narodna misel, kakor so jo razumeli največji in najboljši naši predniki, nič skupnega z nacionalizmom jugoslovenske in katerekoli smeri. Da si je naša mladina pri vsej svoji kritičnosti, pri vseh svojih razočaranjih ohranila živ narodni čut, to je največje čudo in najveselejše dejstvo. Mehanično pojmovanje internacionalizma v smislu negacije narodne misli ima samo še med socialisti starega kova nekaj pripadnikov, med mladino narodne indifferenčnosti ni, najmanj med radikalno usmerjeno.

Tej mladini očitajo naši jugoslovenski nacionalisti njeno slovenoborstvo! Ali bi raje videli, da bi narod kot vrednoto sploh negiral, ker za svoj nacionalizem je vendar ne morejo pridobiti? Tej mladini očitajo njen slovenski »separatizem«! A ta mladina je v svojem gledanju na svet in nje-gova vprašanja mnogo širša od njih, ni obtežena z nobenimi političnimi izročili, povsod išče svetske orientacije. Ko se zaveda, da moramo v borbi za svoje pravice računati v prvi vrsti nase in na lastno moralno moč, in si je svesta, da nam nihče ne bo pomagal, če si ne pomagamo sami, pa hkrati dobro ve, da se da naše vprašanje rešiti le v sporazumu in soglasju z bratovskimi narodi na jugu

in bo v tem smislu tudi iskala vedno ožjih stikov z njih mladino. Ta mladina se vedno bolj zaveda, da je naše narodno vprašanje in vprašanje naših narodnih manjšin le del celotnega narodnostnega vprašanja na tem ozemlju, ki se mora rešiti, ako nečjejo postati mali narodi Podonavja in Balkana plen imperialističnih in fašističnih velesil. Od dne do dne bolj čuti potrebo, da postavimo nasproti fašističnim koncepcijam svojo lastno zamisel trajne ureditve narodnih, političnih in gospodarskih razmer na tem ozemlju, ki bo malim narodom omogočila trajno prijateljsko sožitje in vedno tesnejše zbliževanje. In kaj ji nudi v tem pogledu »pohodovski« nacionalizem? Katero pot ji kaže v bodočnosti? Nobene. Sanja o Veliki Jugoslaviji, a praktično dela proti njej. Zadnja njegova modrost je vendarle groznja s pestjo.

G. I. C. kaže na krivce nekih pojavov med mladino, a pozablja, da je mladina danes bolj kritična, kot marsikateri drugi, ker vzdržuje na ta ali oni način stik s svetom. Le poslušajte jo in spoznali boste, zakaj fašizem in nacionalizem pri nas ne uspevata, zakaj je ne more premotiti nobena nacionalistična romantika. Z odprtimi očmi gleda v svet in spoznala je njeno ozadje. Vidi, kako se z nacionalizmom opravičujejo najgrša nasilja velikih narodov nad malimi in spoznava, da je v bistvu nacionalizem povsod isti, da kujejo zato mali narodi, ki se mu prepuščajo, z njim samo orožje velikim, da služi ves boj nacionalizma proti korupciji, proti tujemu kapitalu in izkoriščanju malega človeka samo prikrivanju položaja. Ne morete je prepričati, da bi sprememba oseb koristila tam, kjer je vzrok drugod in globlji. Zato se hoče mladina na celi črti in čim ostreje opredeliti nasproti nacionalizmu in hoče postati nositeljica novega pojmovanja narodne misli s pravo slovansko širino, etično globino in socialno vsebino. Če ji boste zaradi tega očitali separatizem, bo pač ta beseda dobila polagoma nek privlačen prizvok, ki vam ne bo pogodu, kakor ga je dobila beseda »slovenoborec«.

G. I. C. se pritožuje, da se nacionalistom očita, da so nasprotniki slovenstva, da se umetno ustvarja razkol med Slovenci, trdi, da so jugoslovenski nacionalisti vsaj tako dobri in še boljši Slovenci kot drugi, da so to že v praksi pokazali, da ljubijo

Janez Kocmur:

Nekaj spominov

(Nadaljevanje.)

Leta 1908. je bil Šuklje najprimernejša oseba za most, ki naj spaja v deželni zboru in odboru slovensko ljudsko stranko z Nemci na eni in narodnimi naprednjaki na drugi strani, obenem pa fungira kot zaupnik vlade in krone. Šusteršič ali kdo drugi za to mesto vsaj trenutno ni štel. Šusteršič je bil preveč osovražen pri naprednjakih, pa tudi vlada in Nemci niso mogli tako hitro pozabiti njegove in Krekove »Arbe« v dež. zboru in dunajskem parlamentu zoper »Bomane« slovenskega naroda, barona Heina, botra in zaščitnika slovenskonemške zveze. Preteči je moralo tudi nekaj časa, da se izkažeta deželni zbor in odbor v svoji novi sestavi, se utešé bolečine in preraste mah dogodka minulih dni. Sodeč po poznejšem razvoju dogodkov, je bil Šuklje Šusteršiču Kreku in Lampetu samo poskusni kunc na sedežu deželnega glavarja. Za stvar samo ni tolike važnosti, kdo mu je pomagal sestiti nanj. Verjetno je, da je tudi sam opozoril na sebe, če se ga ni domislila že sama vlada. Isto je storil tudi ob državnem prevratu po sestavi narodne vlade. Brez dvoma sta mu pomagala tudi pretkana Šusteršič in Krek. Nemci so bili lahko zadovoljni z njim. Šusteršiča Dunaj ni maral. Še več: — kandidiral ga ni niti lastna stranka. Saj je celo o priliki odstopa starega dr. Papeža s predsedniškega mesta in preimenovanja katoliške narodne v slovensko ljudsko stranko l. 1905. zmagal na zboru strankinih zaupnikov s samo epim glasom večine, in še to zgolj po neprevidnosti idrijskega dekana Mihaela Arka. Šusteršič se je pa

tudi sam zavedal, da njegova ura še ni prišla. Da je hotel, bi bil morda navzlic vsem zaprekam postal glavar; toda bil je dovolj previden, ker je vedel, da bi moral v tem primeru dati vladi in Nemcem koncesij, s katerimi bi v stranki le težko ali sploh ne prodrli. Zavedal se je, da je šele na sredi pota svoje karijere, pa ni maral v past, iz katere bi izhod bil preveč dvomljiv. Prepustil je času, da dela zanj.

Šukljeto vo imenovanje je nepoučeno javnost zelo iznenadilo. Najbolj seveda naprednjake, ki so v njem videli začetek konca slovenske ljudske stranke in so že nastavili lopate, da izkopljejo Šusteršiču politični grob. Tu se je izkazal Šusteršič s svojimi za izvrstnega mojstra v taktiki. Sam Šuklje pravi o njem na str. 247. »Sodobnikov«, ko si najprej privoščijo Ivana Hribarja: »Drugače bo s Šusteršičem, kateremu noben resen raziskovalec ne bo odrekal, da je bil mož velikega formata. In baš ker je bila polit. narava njegova tako komplicirana, se je tako težko preriniti do pravične ocene tega veljaka!« Na isti strani pravi potem še: »Tu moram pač v prvi vrsti priznati, da je bil Šusteršič naravnost mojster v parlamentarni taktiki. Ne le med slovenskimi tovariši — niti v vsem parlamentu ni bilo nikogar, ki bi se bil z njim mogel meriti v tem pogledu.« O Lampetu pa na str. 297.: »Lampe, kaka znamenita osebnost! Tudi telesno znamenita, klasično lepa glava na zastavnem, čokatem truplu pohabljenem morda po nesrečnem padcu v otroških letih, žive plamteče oči, melodičen glas, vse to dobra podlaga za nemirnega duha in veliki talent, ki ga pač nihče ne more odreči dr. Evgenu Lampetu.« — Naj zadostujeta ta dva primera. »Sodobniki« so mi prišli v roke šele te dni, pa je vendar taka podobnost med mojo in

Šukljeto vo oceno Šusteršiča in Lampeta, kakor da sem jo prepisal od njega. Pač dokaz, da sem na vse gledal s pravim pogledom, čeprav sem mogel opazovati oba le od daleč. V ostalem je Šuklje glede Šusteršiča še dokaj stvaren, medtem ko je pri Lampetu otipljivo pristranski, mestoma naravnost sovražen. Za Kreka ima skoraj same superlative. Odkritost, s katero kdo govori o sebi in svojih nasprotnikih, je pa kaj lahko zgolj vodna gladina, ki skriva v sebi nevarne čer: — daje naj verjetnost tudi drugim, bolj kočljivim trditvam. Pri kritičnem čitatelju, ki zna logično slediti dogodkom in samostojno razpletati njih razvoj, tak način opisovanja ne doseže vselej svojega namena, posebno tedaj ne, kadar so tu še druga primerjalna sredstva. S pojavom Šusteršiča in Jegliča, Kreka in Lampeta so nastali v slovenskem življenju časi, nič kaj pripravi raznim jugom, ki ljubijo široke oceane in ozke sladke vode; odločiti se je moral na to ali ono stran, kdor ni maral izhirati v temnem zatišju. Šuklje je s svojim vstopom v slovensko ljudsko stranko doživel tretjo metamorfozo, najvidnejšo in najodločilnejšo, iz katere ni bilo povratka. Postal je Šusteršičev tekmeč; v tem boju pa je podlegel in s tega stališča je presoati vse njegove besede. Zato ima za Šusteršiča še neko priznanje, pa tudi, ker ve, da še niso izumrli vsi, ki tudi nekaj vedo o njem. Lampe, ta se mu zdi mrtev lev, ki ga lahko vsak brez škode brene, dasi mu iz previdnosti ne odreka sposobnosti. Čtivo, zabavno in poučno obenem; poučno za mladino, ki v takem načinu ne vidi dela za narod, ampak osebno prerivanje. Dokazov za to ne manjka.

Šusteršiča je v resnici nemogoče pokazati v pravi luči, ne da bi se napisala vsa zgodovina Slo-

svojo materinščino, da so za izgraditev vseh tistih ustanov, ki so nam Slovencem za razvoj naših kulturnih ustanov potrebne itd.

Koga hoče s tem prepričati? Zavednega Slovenca, ki s svojo glavo misli, menda vendar ne? Ali naj s citati iz »Pohoda« in drugih nacionalističnih listov, z naštevanjem raznih dejstev dokazujemo opravičenost takih očitkov? Nima pomena, da bi drug drugega prepričevali. Niti ne izključujemo, da so v vrstah nacionalistov ljudje, ki se zadnjih posledkov svojega političnega dela ne zavedajo. Ne tajimo, da so se večkrat zavzeli za slovenščino tam, kjer jo je hotela izriniti nemščina, in za slovenskega človeka nasproti tujcu, realna moč slovenstva je pač tako velika, da ne morete preko nje, a mi presojamo odnos nacionalistov do slovenstva po celotnem njihovem udejstvovanju, po poslednjih njihove politike za slovenstvo, ki nas na znotraj razkrajajo, begajo in naš enoten nastop in naše uveljavljanje kot celota onemogočajo. Kdor je primoran, da z ljudmi iz nacionalističnega tabora osebno občuje, ta čuti prepada, ki ga loči od njih, ta strmi nad globoko mrznjo do vsega, kar je slovensko, ki jo večkrat srečava in ki se včasih kaže naravnost v smešenju vsega, kar nam je kot Slovencem drago. Občutek se mu naravnost vsiljuje, da more tako govoriti le odpadnik. Takemu nacionalistu je ljubši bivši nemškutar, ki se danes dela velikega patriota, kakor zaveden Slovenec. Takemu nacionalistu mora biti prav, če se tak bivši nemškutar kar naravnost in mimo slovenske skupnosti izjavlja za jugosloven-

stvo. Kdo nam more zameriti, če se bojimo takih prijateljev in bi stokrat raje izročili usodo slovenstva poštenemu Srbu kot slovenskemu nacionalistu! To je naša največja bol. Čutimo, da imamo svojega največjega neprijatelja doma in da mora biti naša glavna skrb, kako zaceliti to rano na našem narodnem telesu. Preden se to ne zgodi, ne moremo Slovenci kot celota dosti pomeniti ne na zunaj, ne na znotraj in ne v jugoslovanski skupnosti.

Naj nam g. I. C. verjame, da ne gre tu za noben nesporazum. Nacionalistične ideologije in nacionalistov res ni težko razumeti in ni jim treba niti odrekati, da ravna jo bona fides. Nikdar pa ne bodo razumeli oni nas in naše slovenske mladine. Nerazumljivo jim ostane, zakaj je ostrina njenega nastopa in boja v nekih položajih neogibna. Kljub temu se ne misli v svojem boju posluževati nacionalističnih metod in lekcije od nacionalistične strani so kaj čudne in neumestne. Dokler je pri nas toliko polovičarstva, nedoslednosti in nejasnosti v načelnih vprašanjih našega narodnega obstoja, pa mora biti njen boj in mora biti naš boj trd in neizpros. Dostojanstveno hladnokrvnost, velikodušnost in širokogrudnost lahko kaže tisti, ki ima svojo usodo trdno v svojih rokah in je gospodar v svoji hiši. Mladina terja v osnovnih stvareh jasnosti in v redu je, če odklanja v takih stvareh vsak oportunistem in vsako omahovanje. Ali sem ali nisem, ali hočem ali nočem — to so njene alternative. In prav ima.

Vprašanje našega obrtnega naraščaja

Ni prav, da so naši dnevniki prezrli veliko zbiranje vajencev in vajenk 17. februarja v Delavski zbornici. Naj ima kdo o takih prireditvah to ali ono mnenje, vprašanje obrtnega naraščaja je dovolj važno, da bi zaslužilo, da se o njem resno in načelno razpravlja. Naša obrt pada ne le po obsegu, ampak tudi po kakovosti, ko bi imela kvalitetna obrt prav pri Slovencih marsikatero pogoje za razvoj, ki jih drugod v državi ni. Danes si ne more pomočnik kakor nekdanj spolniti svojega znanja na dolgih potovanjih po tujih deželah, tem važnejše je, kaj mu nudi doba učenja pri mojstru. V tem oziru pa marsikaj ni v redu.

Poročilo, ki smo ga slišali na zgornjem zbiranju iz ust vajenca, je nudilo že z zgolj socialnega vidika žalostno sliko položaja vajencev in vajenk. V glavnih potezah je bilo prej ko ne točno. Novi obrtni zakon vsebuje marsikatero določbo v prid vajencu, a izvajajo se le tiste, ki so v prid mojstru. Ta zakon n. pr. dopušča štiriletno učno dobo, kar mojstri radi izkoriščajo, ker imajo v vajencu ceneno delovno moč. Ne izvajajo pa se § 257, kakor se ni izvajal odkol vel. župana ljubljanske oblasti od 15. januarja 1927, ki je določal razmerje med številom pomočnikov in vajencev. Značilno je, da je kljub padanju števila obrti število vajencev ponekod še naraščalo. Mojster si v svoji stiski pač rad pomaga z večjim številom vajencev, kar pa izobrazbi teh gotovo ne more

biti v prid. Kakšnega pomena je za Slovenijo vprašanje obrtnega naraščaja, dokazuje že samo število vajencev, ki je prijavljeno pri okrožnem uradu in je znašalo septembra preteklega leta 8246. Tudi § 267 glede odškodnine za vajenčevo delo po dovršenem enoletnem učenju se večinoma ne izvaja. Izjema je tu tiskarska stroka. Splošne zakonske določbe ne zadostujejo, morajo priti tudi izvršilne naredbe, a teh ni. Svet napreduje, a položaj vajencev je še isti, kot je bil v starih časih, ponekod še slabši. Obtožbe, ki smo jih slišali iz ust poročevalca-vajenca bodo pač večinoma držale. Vajenec se kaj kmalu prepriča, da ni prišel k mojstru samo zaradi učenja, ampak tudi za to, da opravlja razna hišna dela. Za vajenke velja to še v večji meri. Še slabše kot v mestu je v tem oziru na deželi, kjer mora delati vajenec na polju, pri živini, v gozdu, vajenka pa nadomeščati pestunjo. Pritožbe so tudi glede nezadostne hrane, še bolj pa glede nehygienskih stanovanj. Na deželi vajenec dostikrat spi na seniku ali v hlevu, v mestih v kaki podstrešni luknji. Poglavje zase je, kako ravna z njim pomočniki in ga izrabljajo. Šolska mladina ima svoje počitnice, vajenec jih nima in na deželi še ob nedeljah ni prost, ker mora v obrtno nadaljevalno šolo. Mojstri se radi sklicujejo na to, da so morali oni še vse hujše stvari preizkusiti, pa jim je to samo koristilo. Taki razlogi so res staroveški in jalovi, tako ne pridemo z našo obrtjo naprej.

venecv od prvega katoliškega shoda dalje, tako povsod sega njegova osebnost v ospredje. Ali to je nemogoče na tako tesnem prostoru, pa se zato omejujem le na najbitnejša poglavja, ki označujejo poleg Šusteršiča tudi njegovega tekmeča Šuklja. V deželni zboru je bilo že naprej jasno, da moža takih ambicij ne bosta dolgo vozila skupno. Nastal je spor, o katerem pravi Šuklje na str. 296 »Sodobnikov«: »Pogrešal sem pri tem le eno, česar sem bil vajen celo iz državne službe: nezavisnosti v delu, prostega gibanja svojih duševnih sil!« In: »Saj sem sam bil tega kriv, ker nisem pravočasno, t. j. v prvih mesecih svojega glavarstva s krepko roko odstranil vezi, s katerimi sta hotela Šusteršič in Lampe roke vezati presamostojnemu glavarju. V novo instrukcijo za deželni odbor se je bila sprejela določba, da ima deželni glavar pravico glasovanja v odborovih sejah le pri enakih glasovih. Takrat, ko je ta določba bila sprejeta, je bila Slovenska ljudska stranka v deželni odbor zastopana le po dveh prisednikih, medtem ko je tudi opozicija imela isto število, dva odbornika. Toda vedel sem, da pri tem ne bo ostalo, da pride nov volilni red in z njim tudi pomnožitev deželnega odbora, zaradi katere bo Slovenska ljudska stranka odslej imela v deželni odbor tri zastopnike. Zavoljo tega bi se bil moral na žive in mrtve upirati tej določbi, ki je dejansko pri obstoju teh strankarskih razmerah deželnega glavarja opolala glasovalne pravice. Že takrat bi bil moral postaviti kabinetno vprašanje in raje takoj odložiti mesto deželnega glavarja kakor se podvreči sličenemu poniževanju.« Vsekakor radikalna izjava, toda napisana šele po 25. letih! Sicer pa: kakšen praktičen učinek naj bi imela glasovalna pravica deželnega glavarja pri razmerju glasov 3 : 2 v prid slovenske ljudske stranke? Znabiti tega, da bi mogel včasih potegniti z Nemci in naprednjaki, pa s tem povzročiti enakost glasov in odklonitev

predloga? Šusteršič in Krek sta pri spreminjanju pravilnika za deželni odbor dobro vedela, kaj delata.

V istem poglavju navaja Šuklje pozneje, da je prišlo med njim, Šusteršičem in Lampetom do preloma, in sicer ne radi programatičnih sporov, »kajti bil sem zvest pripadnik Slovenske ljudske stranke, srčno vdan njenim idejam, o katerih sem že takrat sodil, kakor sodim še dandanes, in s tem večjim poudarkom, da od nje zastopano načelo katoliške demokracije edino ustreza duši našega naroda. Ne v osnovnih nazorih, pač pa v taktičnih sredstvih se nisem mogel strinjati s Šusteršičem in Lampetom.« Spričo dejstva, da je deželni glavar bil zgolj predsednik in izvršilni organ deželnega zbora in odbora, se ta izjava kaj malo strinja z zahtevo po »nezavisnosti v delu« in »prostem gibanju duševnih sil«. Razumljivo, da je Šuklja bolelo, če se kot deželni glavar ni mogel avtokratično uveljavljati po mili volji, kakor je »bil vajen celo iz državne službe«. Toda med položajem osrednjega ravnatelja pri državnih zalogi šolskih knjig in glavarjem deželne samouprave je vendar velikanska razlika; prvi je lahko gospodaril, recimo, po mili volji — odgovarjal je le navzgor — odgovornost deželne samouprave pa je bila, vsaj teoretično, nekoliko drugačna in večja. Sicer pa pravi sam o sebi na str. 297: »Nekaj skupnega smo pač imeli vsi trije (Šusteršič, Lampe in on, Šuklje): samosvesten in trd je bil vsak iz naše trojice.« Naravno: enaki poli se odbijajo...

Dne 1. januarja 1912 je Šuklje odstopil kot deželni glavar. O tem piše na str. 297. »Sodobnikov«: »Težko bi bilo dognati, komu gre večji delež na mojem odstopu, dr. Šusteršiču ali dr. Lampetu?« Meseca aprila istega leta je izdal daljšo razpravo pod naslovom »Deželni zbor kranjski in deželne finance«, v kateri navaja razloge svojega

Treba bo tu resnih preosnov in resnega razmišljanja, kako našo obrt dvigniti, kar spada v okvir gospodarskega in socialnopolitičnega programa bližnje bodočnosti. Sem spada tudi vprašanje poklicne šole, ki je potrebna preosnove.

Volivne homatije

Včasih ima celo »Borba« prav.

Na primer, ko piše:

»Kljub temu, da vedo, kako nerazpoloženo je ljudstvo proti bivšim klikarjem iz JNS, se ti vrtajo tudi pri sedanjih volitvah ljudstvu. Kar nekako po sili postavljajo kandidate. Njihove krajevne organizacije, ki obstoje iz ljudi vseh mogočih političnih naziranj, saj so jih pobirali po cestah, po boljših in slabših gostilnah, med nacionalisti, pa tudi med nemškutarji, postavljajo kandidate pri zaprtih vratih.«

Tudi »Jutro« ima včasih prav.

Na primer ko piše:

»Če se torej tu in tam javljajo kandidati, ki na eni strani odklanjajo vsako sodelovanje s pripadniki in politiki iz vrst JNS, na drugi strani pa se ravno tako živahno potegujejo za mesta na vladni listi, kjer bo nesporno kandidiralo mnogo odličnih pripadnikov JNS — potem ali ne vedo, kaj delajo, ali pa zavestno švindlarijo.«

Ali na kratko povedano: »Jutro« ima zelo slabo mnenje o duševnih in moralnih lastnostih ljudi, ki so za »Borbo« in »Borba« ima še mnogo, mnogo slabše mnenje o »klikarjih« okoli »Jutra«. In kar veselje jih je poslušati, kako pripovedujeta drug drugemu in drug o drugem resnico.

Pod vlado JNS je bilo slabo.

Kdo bi si mislil, da bo moralo kedaj »Jutro« brez poguma do odgovora prinašati obsodbe iz ust nekdanjega pripadnika JNS. Kajti sluteč, da je nemogoče hvaliti dosedanj režim, kdor hoče loviti naklonjenost volilcev, namiguje takle kandidat na slabe dosedanje čase, ki jih je seveda zakrivila jutranja stranka, in prerokuje boljše:

»... vsi podzvestno čutimo, da smo na prelomu dveh etap, ... ker hočemo, da bi bile te volitve začetek novega, boljšega življenja, začetek novega, boljšega gledanja na državo, pa tudi v pogledu razmerja med posameznimi ljudmi.«

»Jutro« v tolažbo pa priznajmo, da so najcenejša stvar na svetu volilne obljube. Namreč po tistem gospodarskem načelu, da jemlje prevelika nadprodukcija stvarjem vsako vrednost.

Milijoni, kje ste?

Včasih je prinašalo »Jutro« statistiko iz gibanja JNS v Jugoslaviji. Koliko milijonov pripadnikov je našlo, se res ne spominjamo, vemo samo, da je bil za to stranko po jutranjih zadržilih ves narod. Torej okroglo 14 milijonov ljudi. Sedaj pa je sploh videti ni, od nikoder je videti ni. Menda so svoje pripadniki šteli tako, da so jemali za osnovo državna statistična poročila in zapisali vsakega no-

odstopa. Ti pa niso bili zgolj taktičnega značaja, kakor trdi v »Sodobnikih«, ampak precej drugačni. Omejujem se zgolj na odstavek v sklepnem poglavju, ki pravi v njem: »Dvignem pa svoj glas tudi kot zvest pripadnik S. L. S. Neomajno vdan sem njenim načelom, iz tega seveda še nikakor ne sledi, da bi jaz, ki menda spadam že med najstarejše politike v stranki, se moral odreči lastni razsodbi. Ne, odkrito javljam, da mi tuintam marsikatera stvar v stranki ne ugaja. Istotako povem naravnost, da med osebami, ki se siliijo v vrste strankinih voditeljev in prvoboriteljev, ena ali druga zame nikakor ni ideal politika veljaka, kakor si ga jaz vsaj želim svojemu narodu. Ali baš, ker strankina načela ter program njen zagovarjam s toliko notranjo vnemo, mi je prav srčna dolžnost, zaklicati vodstvu S. L. S.: »Glejte na deželne finance ter o pravem času skrbite za njihovo ureditev!« S tem je dokončal. Misli je, da ga bodo še klicali nazaj, a je bil pretrdo zaprl vrata za seboj. Prevelika trma nikoli ni dobra.

(Nadaljevanje prih.)

Zéro:

Pogovor z g. Prekorškom

(Dalje.)

Govorec o »izbranih zastopnikih naroda« ste zadeli v črno, ko ste pod tem pojmom omenjali le tisto garnituro volilcev pri senatskih volitvah, ki jim pravi ljudstvo še sedaj »župani«. To zato, ker ostalih »izbranih« zastopnikov naroda pač niti sami niste upali šteti med take, dasi je mogoče, da ste se tega zavedali le podzvestno. Toda občutek resnice, da manjka na pr. poslaneem razpuščene skupščine ali sedajnim banskim svetnikom upravičenost do prilastka »izbran«, je tudi v Vaših vrstah tako izrazit, da je »Jutro« z dne 16. febru-

vorojenca za svojega »pristaša«? Kakopak, ko je bil pa »ves narod« za JNS!

Zdaj pa jim je statistika padla iz rok, in »Jutro« mora prinašati takšne neveselosti iz ust pripadnikov JNS samih:

»Vsi pripadniki JNS so ravno tako jugoslovenski in nacionalni, kakor so bili poprej, pa tudi če morda usoda JNS ne bo več tako rožnata, ako bo stranka po volitvah sploh še obstajala.«

Zabavljanje na JNS moderno.

Kdor prebira volitvena poročila, ki še zlepa niso bila tako zabavna, ta vidi najprej, da je na mah postalo hudo moderno zabavljanje na JNS. Še več, to zabavljanje štejejo očitno za nekakšen viden znak kvalifikacije za »kandidacijo«, kakor se lepo v jutranji jugoslovensčini pravi. In »Jutro« se je že kar navadilo na poročila, kakor:

»V diskusiji je advokat dr. Štarte iz Celja napadal JNS.«

Tudi izstopanje iz JNS moderno.

Prav tako je moderno in dober znak sodobnega političnega prepričanja javno zapuščanje vrst JNS:

»Kakor nam poročajo iz Celja, je g. Cajhen, ki je bil na listi JNS izvoljen za župana na Teharjih in je bil tudi predsednik tamkajšnje organizacije

JNS, odložil svoje (predsedniško ne župansko) mesto ter izstopil iz stranke.«

»Jutro« se je vdalo v usodo.

Kljub temu je pa še vedno nekaj preprostih ljudi, ki bi se radi še naprej šli stranko. Tudi o tem poroča »Jutro«, ki je pa že tako vdano v svojo usodo, da niti ne najde več pohvalne besedice zanje:

»Dr. De Gleria je kritiziral neodločnost JNS, zlasti pa tudi način, kako se je sestavil sreski volilni odbor, v katerem so nekateri člani, o katerih se ne ve, kaj prav za prav so. Tudi on je zahteval, da o kandidaturah sklepa sreska organizacija JNS.«

Ta vdanost v usodo izpričuje »Jutro« vsaj nekaj poslovnega instinkta. V tolažbo naj mu bo, da ni mogla biti dosti vredna stavba, ki se je ob prvem zrušila v prah in da prav nič več ni vredna nobena stavba, ki sloni na enaki osnovi. Kajti slabost JNS je bila nepopravljiva, bila je v tem, ker je živel in delala proti volji prav tako slovenskega kakor jugoslovanskega ljudstva.

Molière pravi v neki svoji komediji, da izvira najodkritosrečnejši človeški smeh iz škodoželjnosti. V upu in zaupanju na tak posmeh in zasmeh naj si jutrovcji slajšajo te bridke čase zapostavljanja in brezpomembnosti.

Delegacija je to izjavo vzela na znanje, poudarila, da imamo pri nas dva knjižna jezika, slovenskega in srbskohrvaškega in opozorila, da iz razpisa razmerje o slovenskem in srbskohrvaškem berilu ni razvidno, posebno še zato ne, ker se govori o razpisu knjig za srednje šole v zaglavju »I. Za srbskohrvaškoslovenski jezik: II. Čitanka, točka 3« o »slovenačkom govoru«, v razpisu za osnovne šole pa v poglavju »I. Za srbsko-hrvatsko-slovenački jezik«, odstavek »Bukvar« o »slovenačkom narečju«, v zaglavju o načelih, katerih se je treba pri pisanju osnovnošolskih knjig držati, 1., 2., v. o »osobinama slovenačkog govora«.

Gospod minister je tudi izjavil, da slovenska javnost v tem pogledu razpisa ni razumela in da je dal primeren popravek.

Ob tej izjavi in priznanju slovenske jezikovne in kulturne samobitnosti pričakujemo sedaj, da bo prosvetno ministrstvo izdalo poseben razpis učnih knjig za slovenščino v osnovnih in srednjih šolah, ki bo povsem v skladu z gornjo izjavo.

Resnejši in globokeje misleči ljudje med nami so utihnili. Otopeli so in stoje ob zidu. Brez žrtve ni boljšega življenja, brez trpljenja ni odrešenja. Kdor odpre oči in jasno in brez strahu pogleda v življenje občestva, v katero spada sam, se bo zavedel in se mu bo zbudila vest in zavest dolžnosti — če ni moralno pokvarjen in ni koristolovec, ne smrdljiva cunja, ki jo vlačí veter po cestnem blatu: ne bo imel gobeždal za preroke in ne žlobudranja puhloglavcev za razodetje.

goče jih je razumeti samo zoper tiste, o katerih je »Jutro« sicer pisalo, da že po svoji pripadnosti k ožjemu glavnemu odboru JNS poročujejo za JNS-arski značaj sedanje vlade, med vrsticami pa pripoznavalo, da vodijo drugačno politiko, nego oficijelni ožji glavni odbor. Zato ni prav noben čudež, ako vidi javnost v Vaši ponudbi ponovne kandidature spremembo Vašega stališča z dne 5. februarja t. l. Pri naglici zatrevanja v smislu mariborske formule z 90% dobrih in 10% slabih, je prišel Vaš glavni ožji glavni odbor do glasu, da Vas je pohujševal. Toda če je izven JNS stoječa javnost pred decembrom 1934 govorila o le najmanjšem odstotku kostrunov med JNS pripadniki ali celo voditelji, je bila »iz užaljenosti« ob strani stoječi kujaec, je bila »element«, pred katerim oblije patriota zona skrbi za državo. Po pravici je pa razumevala javnost videla v JNS vedno samo združenje konjunkturalnih beguncev iz vseh starih strank. Že način, kako je šel Vaš — nedavno še odločilni avgur v Canosso malo prej, ko ste Vi prvič kandidirali, govori cele knjige. Nič ne dé, ako Vam ta drobce politične zgodovine še ni znan, meni je znano, kje se je to zgodilo, kako se je zgodilo in s kakšnimi »tolkači« je skušal ta Vaš avgur onemogočiti tisto politično skupino, za katero se je bal, da bi namesto njega prišla v — Canosso. Jaz samo dvomim, da bi se bila ta pot izvršila, ako bolnik v Poljčah ne bi bil umrl. Tudi opravičil je ta Vaš avgur svojo pot v Canosso tako cinično, da jo je zabeležil Vaš prejšnji avgur avgurov v svoji knjigi kot posebnost.

Slikoviti prehod JNS pripadnikov iz 10odstotne hudobe v 90odstotno dobroto se vrši pred našimi očmi s tisto brzino, s katero ste se pred leti distancirali v za Vas koristnem trenutku od prejšnjega avgura avgurov in s katero ste se še vedno oddaljili od vsakega prejšnjega predsednika vlade.

Generali brez vojske

Zgodilo se je, kar smo mi že davno prerokovali in kar je vedel vsak, ki je poznal dušo in srce slovenskih Bojevnikov: Zadnje nedeljo je na seji banovinskega odbora »Boja« odklonila velika večina delegatov, da bi se Bojevniki udeležili volitev pod kakršnokoli firmo.

Kakor znano, so hoteli nekateri odborniki »Boja« po vsej sili in za vsako ceno zavesti slovenske Bojevnike pod eno streho z orjunske »Jugoslovensko akcijo« in podobnimi protidemokracijskimi organizacijami. Na plečih naših Bojevnikov bi bili hoteli priti v skupščino in tam imeti veliko in važno vlogo, ki bi ne mogla biti spričo njihovih političnih zvez drugačna, kakor škodljiva za slovensko ljudstvo in s tem seveda prav tako tudi za slovenske Bojevnike. Prelom je že prinašal razprto tiskane »Naše smernice« in podobne programe, ki so v najbolj bistvenih točkah že ne naravnost zatajevali, pa vsaj zamolčevali osnove bojevnikega programa: svoboda, pravičnost, mir. Kljub vsemu so pa ti samozvani bojevniški »vodniki« tiščali svojo naprej: v volitve hočemo s »serodnimi« skupinami (n.pr. Jugoslovensko akcijo, ki jo zastopa pri nas slavna »Borba«) in poslanci hočemo biti.

V tej svoji želji za politično oblastjo so zgubili pogled za resničnost. Popolnoma sicer menda ne: javljene bi bili drugače teden za tednom premisljevali nad novimi pravili, ki bi naj jim dala v roke moč, da odstranjujejo samostojno misleče slovenske može iz bojevniških vrst. Ali kljub temu niso poznali dobro miselnosti bojevnikov, sicer bi si gotovo ne bili zidali gradov v oblake namišljene politične moči.

Prišlo je, kar je moralo priti. Pogoreli so vsi veliki »gromovniki« Boja, ki bi radi postali poslanci kot zastopniki slovenskih bojevnikov. Za vsak primer hočemo zabeležiti nekaj imen: Kuster, Lörger, Šturm, Fabjančič, dr. Zorec. Sicer hočejo nekateri odborniki »Boja« kljub temu še vedno kandidirati. Zato svarimo Bojevnike, da so pozorni, da ne bi hoteli kdorkoli delati zase politične reklame z njihovo zastavo.

To glasovanje je pa važno tudi še v drugem pogledu. Vsak čas smo lahko brali celo v tujih časnikih, da ima ta ali oni politik za seboj slovenske Bojevnike in torej večino našega ljudstva. Upamo, da bodo ti in taki politiki poslej toliko resničljubni, kadar si bodo peli hvalo svoje politične moči, da ne bodo jemali v usta bojevniškega imena.

In še nečesa pričakujemo. Tisti odborniki Boja, ki so propagirali in glasovali za udeležbo pri volitvah, očitno niso razumeli duha niti slovenskega bojevnika niti slovenskega ljudstva. Če se je to zgodilo hotoma ali ker so se že preveč odtujili našemu življenju, ni važno. Gotovo pa je, da tako očitnega nasprotstva v načelnih stvareh ne more prikriti ali celo spraviti s sveta nekaj puhlih besed. Odborniki, ki so tako slabo razumeli in razlagali voljo členstva, niso dorasli svoji vlogi in nalogi. Naj torej store, kar je treba storiti. Svoje nazore pa naj nesejo v »Savez dobrovoljaca« ali v »Jugoslovensko akcijo« ali kamor se jim sicer zdi. Tam bodo tudi našli zanje odjemalcev.

Na dlani je, da taka priročnost ne poročuje vsakokratnemu sedanjemu predsedniku vlade ničesar. Na dlani je tudi, da so tekoči dogodki samo nova potrditev starega načela v slovenski napredni meščanski družbi: da zna biti v političnem oziru samo priložnostna.

Veliko zabave mi je povzročil odgovor tajnika okrajne JNS organizacije v podobnem kraju, kakor je Celje, podobnem zato, ker je vladala slično kakor v Celju tiha, toda trajna napetost med ortodoksnimi kramarjevci in ostalimi; odgovor, ko sem ga decembra 1934 vprašal, kako se počutijo v tistem mestu. Izjavil mi je namreč, da so zelo zadovoljni, ker sedaj nima več urada v Ljubljani. Za točni smisel Vam odgovorjam. Taka — med štirimi očmi dana — pojasnila so kakor tisti utrinki v strankinem očesu, ki razkrivajo notranjo razvalino v stranki, ki dokazujejo njen priložnostni značaj in nalogo, ki naznačujejo njeno umišljenost. Bolj točna ilustracija so, kakor če se bivši poslanec Lončar izgovarja, da zato ni mogel za svoj okraj ničesar doseči, ker ga — niso pustili in se je bal, da ga postavijo ven, Kdo drugi: kakor JNS!

Sicer smo pa, g. Prekoršek, imeli že v Celju zlate prilike videti »enotnost« med »nacionalnimi« ljudmi. Na primer v letu 1928., ko ste isti nacionalni ljudje vodili tudi takrat »edino pravilno« politiko za »narod«. Pred velikim shodom koalicijske »Union«, ki ga je vodilo omizje, kakršno se je pozneje pojavilo na odru, je moralo to omizje najprej pospraviti prepir med dvema členoma omizja, ker je eden grozil drugemu z atletsko verjetnostjo, da ga bo vrgel ali ponesel v svojem naročju na promenado, če ne gre sam ven. Tisti shod je tudi zato dragocen, ker me spominja na to, kako je eno polovico kasneje bolela glava od koalicijske z ljudmi »dosledne nacionalne« politike. Še v sanatorij jo je bilo treba dati. V tistih dneh so tudi pravili

OPAZOVALEC

Masaryk — petinosemdesetletnik

Ob Masarykovi 85letnici, ki je potekla 7. t. m., naj poudarim samo eno dejstvo, ki je pomembno v današnjem času. Sivolasi in zaslužni predsednik češko-slovaške republike je neomajen zagovornik demokratične misli v znanosti in življenju, teoriji in praksi. Vse dolgo njegovo delovanje je pomenilo nepretrgan boj za svobodo v vseh področjih človeškega prizadevanja. To ga dviga visoko med prve predstavnike svobodne duhovnosti za posameznike in narode.

Češko-slovaška država je danes demokratična zelenica sredi fašistične puščave; osnova ji je zgodovinsko izročilo, ki je posebjeno v predsedniku Masaryku. A—a.

Vprašanje slovenskih učnih knjig

Od delegacije, ki je v Belgradu posredovala glede monopola učnih knjig in upoštevanja slovenščine v njih, smo dobili tole pojasnilo:

Gospod prosvetni minister je izjavil, da se konkurzni razpis ne strinja z njegovimi določbami. Dejal je, da morajo biti v dravski banovini vse učne knjige za slovenščino sestavljene tako, da obsegajo dve tretjini berila iz slovenske, eno tretjino pa iz srbskohrvaške književnosti; v ostalih banovinah bodo čitanke sestavljene tako, da bo v njih dve tretjini berila iz srbskohrvaške književnosti, ena tretjina pa iz slovenske.

arja t. l. pisalo k sedemdesetletnici kranjskega župana g. Pirca, da je bil tudi »izvoljen« za banskega svetnika. To je neresnica, ker je bil imenovan, kakor vsi drugi. »Jutro« ali njegov dopisnik iz Kranja se kajpada nista zavedala, da sta z neresnico v gornjem smislu spravila celotno pohvalo delovanja spoštovanega g. Pirca v dvomljivo luč »izvolitve« za banskega svetnika. Podobno »zavito« poročanje o dejstvih je sicer v Vaši stranki samo po sebi umevna stvar, ker je za Vašo stranko tudi najhujša reakcija samo posebna, moderna ali politično-metafizična oblika demokracije. Vendar se Vaša »koristna preskušnja« vsaj v tem prijetno razlikuje od JNS-žargona, ker z molkom o volilcih izmed poslancev in banskih svetnikov ne šteje teh med »izbrane« zastopnike naroda, čeprav ste bili sami prav med njimi.

O delovanju JNS za koristi »naroda« v teku preteklih let sta si sedanja vlada in ljudstvo prilično soglasnega mnenja. To delo je bilo podobno receptu, ki ga je narodni mariborski poslanski kandidat Lukačič sam pripovedoval, ko je še zabaval »Lotmerčane« s šalami, namreč receptu za nazaj počesano študentovsko frizuro. Ker je pa dvomljivo (in da Vas ne užalim, pristavim, da je dvomljivost dvostranska), ali Vam bo g. Lukačič v bodoči skupščini mogel popisati omenjeni recept, naj Vam ga povem: da bodo lasje nazaj počesani, si je treba namazati glavo z lepivom in povezati z oglavnico. Baje je ta recept v svojih študentovskih letih preskušil g. Lukačič z uspehom, ki ste ga videli na njegovi, v »Jutru« zadnjič objavljeni sliki. Tudi delo JNS »za narod« je bilo tako, da »narodu« ne morejo niti lasje več stati.

O tem menda ne bo dvoma, g. Prekoršek, da Vaših besedi o pohujšanju, katero so morali preskušeni moške JNS zadnje čase gledati v stranki, in to zgoraj, ni mogoče razumeti, kakor da so kovane na račun ožjega glavnega odbora JNS. Mo-

„Delo proti tuberkulozi“

Izšla je 1. številka glasila protituberkulozne lige pod zgorajšnjim naslovom. Naroča se pri Narodni (menda: ljudski?) protituberkulozni ligi v Ljubljani, Miklošičeva cesta. Potrebo boja proti jetiki čuti vsakdo vsakdan v praktičnem življenju, pojasnjujejo jo pa nazorno številke, ki jih navaja dr. Neubauer: »V dravski banovini je po statistiki Higienškega zavoda v Ljubljani umrljivost za jetiko ca. 21 na 10.000. Po isti statistiki je umrlo leta 1931: za jetiko 2238, za pljučnico (tudi tu bo nekaj jetike vmes) 1788, za srčnimi napakami 1825, za rakom 885 bolnikov itd.« In letno zgubo narodnega premoženja cenijo na štiri milijarde!

List omenja tudi sklep Protituberkulozne lige, naj bi se v spomin pokojnega kralja poleg likovnih spomenikov postavila bolnica za jetične v Ljubljani. Temu sklepu se pridružujemo in ga spopolnujemo s predlogom, naj bi se ne uganjalo po naši stari navadi polovičarstva: Nezasodna bolnica na eni, majhen spomenik na drugi strani. In ker v današnji stiski ne premoremo obojega, napravimo tisto, kar je bolj smiselno in laže izvedljivo: postavimo kot spomenik dovolj veliko in dovolj obsežno bolnico, ki bo sprejemala ne samo jetične, ampak tudi druge bolnike. Menda se bodo tudi odbori za postavitev spomenika zavedli, kakšne vrste spomenik je umestnejši v času, ko morajo bolniki v bolnicah ležati na tleh, če jih bolnice — sploh morejo sprejeti! In menda se tudi nobeden tistih odborov in gospodov, ki so v njih, ne bo upal reči, da bi tak spomenik ne bil prav tako primeren, kakor likovni, še več, da je mnogo, mnogo primernejši in izrazitejši.

Uvodoma prinaša list »Poslanico«, ki sta jo podpisala doc. dr. Ivan Matko in predsednik Jugosl. lige zoper jetiko dr. Jordan Stajić. Ta poslanica je spisana in natisnjena v srbohrvaščini. Ne razumemo, zakaj je ni uredništvo prevedlo na slovenščino v obzorniku, ki računa menda skoraj edino na slovenske bralce, ki naj jo tudi seveda vzdržujejo.

Spominjajte se našega tiskovnega sklada!

prijazni dogodek, pri katerem ste imeli koristno vlogo. Pri nekakšnem plenarnem, toda intimnem zborovanju stranke, ki je bila posestna prednica Vaše »državnostnosti«, tam v levi sobi hotela »Union« ste — tako so mi pravili — prali glavo g. Erwein, ker je — dospevši komaj v Celje — poskusil izpodnesti primat Vašega ljubeznivega prijatelja dr. Kalana. Govorili so, da ste razmerno umestno poudarjali, da si ne želite prejemati pouka o nacionalizmu od tistih, ki so odkrili nacionalizem (menda v smislu JNS statuta) šele l. 1918.

Res ljubeznivi dr. Kalan, ki Vas pozdravi s svojiskim zamahom, kakršnega pričakuje Francija od Hitlerja zama, že na deset korakov, mi je opisal nekoč pokrajinsko osrednje Savinjske doline s krasno, njegovemu botaničnemu talentu bližnjo prispevajo: dejal mi je, da je pokrita s tančico jesenske miline. In s to predstavo o Savinjski dolini me je popolnoma osvojil, kajti v tej dolini vidim koncentriran čar slovenske zemlje v vseh odtenkih od gorenjske slikovitosti do zelene štajerske in prekomurske ravnice. Ta uravnovešena Savinjske doline z njeno osrednjo lego v Sloveniji resnično upravičuje prispevajo z jesenjo. Toda če »Prelomu« verujem, moram spoznati, da ste svoje sodelovanje pri dosegu začetka regulacijskih del v Savinjski dolini omejili na izposlovanje začetka, da pa tega delovanje niste raztegnili tudi na vplivanje, da bodo tisti, ki bodo izvršili resnično regulacijsko delo, t. j. delaveci, po človeško plačani. »Prelom« trdi namreč, da ponuja g. Tašković delavcem kar brutto šestnajst dinarjev na dan in da

MALI ZAPISKI

Prepovedana knjiga.

Ministrstvo za notranje stvari je prepovedalo uvažati in širiti knjigo »Volksabstimmungskalendar 1935«.

Volitvene pravljice.

Belgrajska »Politika« pripoveduje in »Slovenski Narod« pripoveduje za njo novico, ki jo baje širi opozicija, da bodo baje volitve odgodene in uveden izjemen režim. Toliko je gotovo, če kdo širi take vesti, opozicija v Jugoslaviji jih prav gotovo ne širi.

Vsak Slovenec naj bere tednik »Slovenija«

Človek bi skoraj dejal, da izhajajo iz ostankov te stranke take vesti. Kajti res ne vemo, kdo bi sicer še imel kako korist od njih. Razen če ve za to morda »Narod«? Ali »Jutro«?

»Slovenija« nima namena ustanavljati politično skupino in delati propagando za kak politično-strankarski program — niti odkrito niti prikrito. Njen namen je: z vidika naših dognanih narodnih interesov in prave demokracije ter duhovne strpljivosti motriti naše javno življenje in se boriti proti zlorabi in izdajstvu idealov in načel, ki jih proglašamo kot vodilna in bi nam tudi morali biti vodilna. Kdor je mnenja, da nam je tak vsestransko neodvisen, strankarsko nevtralen list potreben, in kdor želi, da se list zunanje in vsebinsko dvigne, ga vljudo vabimo, da nas gmotno podpre s tem, da postane naš redni naročnik-plačnik.

Sprememba v vodstvu finančne uprave.

Te dni je bil imenovan za finančnega ravnatelja v Ljubljani dr. Avgust Sedlar, prejšnji ravnatelj pa je bil prestavljen in imenovan za finančnega ravnatelja v Sarajevu.

se še hvali, da dobi delavcev, kolikor hoče, tudi za osem dnevnih dinarjev. V takem primeru seveda ne bo mogoče več imeti pred očmi jesensko mile slike Savinjske doline, temveč bo s predstavo Savinjske doline zvezana predstava Nebukadnezarjevih visečih vrtov ali Keopsove piramide; mezdni sistem, po katerem se bo namreč vršila regulacija Savinje, bo po priliki isti, kakršen je veljal, ko so v starem veku izdelovali viseče vrtove ali Keopsovo piramido.

Zato me Vaša ponovna kandidatura sili k odkritosrčnemu priznanju, ki bo, kakor čutim, izreklo stališče zdrave javnosti sploh. To priznanje se glasi v preprostem jeziku tako, da naj tisti, ki so iz skupščine, ter tisti, ki so kandidirali leta 1931. — vseeno ali kot namestniki, ali kot pravi kandidati, ali so bili izvoljeni ali ne —, nikoli več ne kandidirajo. Prvi zato ne, ker so javno potrdili, da se bojijo ljudske sodbe, drugi pa zato ne, ker je bil način volitev leta 1931. tak, da so si morali biti kandidati svesti, da se prav za prav norčujejo iz volilcev.

Če so dale volitve v senat z dne 3. februarja dale kako zadoščenje, ga niso dale, ker ga je »rodilo« pravilno usmerjeno delo ali celo na idejah zgrajeno delo, temveč je bilo to zadoščenje, da je postavljanje kandidatur za te volitve pokazalo agonijo »pravilno usmerjenega in na idejah zgrajenega dela«. Volitve pa niso pokazale ničesar, ker so bile formalno postopanje, ki je dokončalo postavljanje kandidatur.

Če pa sem izrazil željo, da se vsi kandidati iz

K tej spremembi pripominja »Trgovski list«:

»Odvč je naglašati, da je gospodarska javnost s to izpremembo v vodstvu ljubljanske finančne direkcije izredno zadovoljna in da jo ima naravnost za svoj uspeh.«

Zaplenjena resnica.

V svoji zadnji številki smo priobčili kratko vsebino sestavka, ki ga je napisal o Slovencih francoski publicist Ludovic Naudeau v zelo razširjenem francoskem tedenskem obzorniku »L' Illustration«. Ta tednik je dobiti v skoraj vseh knjigarnah, čitalnicah in kavarnah, na Francoskem samem, kakor drugje. Seveda ga imajo tudi v vseh boljših laških kavarnah. Zlasti v Trstu so dotično številko tega obzornika po kavarnah in hotelih vneto prebirali in komentirali. Pa ne dolgo, kajti fašistična policija je kmalu začutila nevarnost, ki gre v tem primeru roko v roki z resnico, ter je kratko in malo časopis zaplenila. Kaj pa je tudi hotela? Bolj kot vse je še francoščine neukemu bralcu moral dati v oko zemljepisni oris slovenske zemlje, ki je začrtal njene meje sicer tik Trsta in Gorice, a vendar — onstran teh mest.

Stambolijski.

Zaradi pomanjkanja prostora bomo nadaljevali podlistek o Stambolijskem v prihodnji številki.

»Slovenija« hoče delati za koncentracijo vseh naših duhovnih, moralnih in političnih sil v borbi za trajne pogoje našega svobodnega življenja kot narod (kot kulturno-zgodovinska individualnost). V tem zmislu bo posebno povdarjalo to, kar vse zavedne rojake družijo, ne da bi hotela s tem zanikati diferenciacijo duhov, v kolikor je utemeljena v dejansko obstoječi ločitvi duhovnih, socialnih in gospodarskih interesov. Kdor te težnje odobrava, ga vabimo v krog naših rednih naročnikov.

leta 1931. potegnejo lepo nazaj, ne smete tega tako razumeti, kakor je razumel popolnoma napačno Clemenceau naprednih starešin dr. Zaloker Albrehta. Po »Jutru« sodeč je namreč dr. Zaloker citiral Albrehta radi tega, ker se je drznil opozoriti na »Ljudsko Pravico« kot glasilo tistih, slučajno mladih ljudi, ki so — ker starejši pač tega niso — našli zelo preprosto formulo za dolžnost, ki čaka vsakogar, ki hoče delati za »narod«, zlasti pa slovenske poslane v bodoči skupščini in ki se glasi: Služiti željam in potrebam slovenskega delovnega ljudstva. Dr. Zaloker vidi v tem mnenju Albrehta — horrible visu — hitlerjevsko ideologijo. V resnici pa ima hitlerjevsko ideologijo tisti, ki s tujimi in neresno mišljenimi udarnicami skriva svoje nasprotno delovanje.

Ker pa že kandidirate, bo — mislim — umestno, da se malo porazgovorimo o podrobnem delu, ki ga Vam bo treba v neverjetnem primeru Vaše izvolitve vršiti, ker ga doslej prav Vaša stranka ni izvršila. To bo nekaka in koristna preskušnja želja in potreb slovenskega delovnega ljudstva, ki so kajpada povsem drugačne, kakor po programu JNS, ker je ta program preveč spominjal na insekt za »Katalog št. 3«. Seveda pa tudi ne nameravam nanizati semkaj kakšne groteske, kakoršna je bilo vabilo na naročilo »ŽIS-a«, ker bo ali že prinaša pripovedke o navadah ljudstva, ki ima na jedinem listu štiri dni stare mrliča. (Dalje.)

Urednik in izdajatelj Julij Savelli v Ljubljani.

Vsak zaveden Slovenec

zavaruje sebe, svojce in svoje imetje edinole pri naši domači

VZAJEMNI ZAVAROVALNICI V LJUBLJANI

zavaruje: Požar — Vlom — Steklo — Zvonove — Jamstvo — Nezgode — Življenje

KARITAS - posmrtnina - dota - starostna preskrba.

Centrala v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 19, v lastni palači. — Telefon 2521, 2522

Podružnica v Celju, palača Ljudske posojilnice

Glavno zastopstvo v Mariboru, Loška ulica št. 10

v Novem mestu, Ljudska posojilnica

Krajevni zastopniki v vseh občinah!